

Alte Drucke

**DE VITA IV||VENTVTIS INSTI=||TVENDA, MORIBVS-||QVE AC
STVDIIS || CORRIGEN-||DIS, || Opuscula diuersorum
autorum perquam || erudita, quæ uersa pagina ...**

Gryphius, Sebastianus

Lugduni, 1541

**DE DISCIPLINA ET PVERORVM INSTITVTIONE OTHONIS BRVNfelsII
PARAENESIS.**

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150956

DE DISCI-

PLINA ET PVERORVM IN-
STITVTIONE OTHO-
NIS BRVNfelsii
PARAENESIS.

Quomodo mane surgendum.

Attenuant, ut inquit Ouidius, uigilate corpora noctes.
Quare in primis habenda cura somni, ne aut plusquam
oportet tenuior sit somnus, aut quā expedit lethæus.
Septem horis dormisse, etiam puero satis est.

Surgens itaq; mane, primum ab ipso lecto in nomine pa-
tris, & filij, & spiritus sancti, dei auspicaberis initiū,
& dominica oratione commēdabis te CHRISTO.
Gratias ages, quod eam noctē uoluit esse prosperā tibi.
Deinde precaberis, ut diem itidem illum totum tibi for-
tunet bene, ne impingas in peccatum.

Mox ueniens in conspectum, felicem diem precaberis
parentibus.

Inde capillitium comabis, manus & uultum lauabis, ut
quā primum recipias ad ludum te.

Ante ingressum, spiritum suum, ut tibi largiatur CHRI-
STVS, orabis, quia citra illius opem, frustraneum
est quod tentatur.

Interim tamen sic stude, quasi nihil sit ille auxilij latu-
rus, nisi gnauius laboranti.

Diuis

*Diuis deferre salutem, aut inuocare, ut scientiam dent,
Christiano puero piaculum est.*

*Vnus est enim deus, qui uult adorari & coli solus, qui
solus ministrat omnibus omnia.*

*De diligentia adhibenda
in ludo.*

Libenter ausculta.

Et quod agis, toto pectore agito.

Responde uerecunde.

Praua non mordicus confuta, sed uerecunde.

Ante omnia caue, ne meritò uapules.

*Ne quid dicto factò ue, uel præceptorem offendas, uel so-
dales tuos.*

Disputantem contra te, magis doce, quàm uince.

Lectiōe assidua, pectus tuum bibliothecam fac Christi.

Ab infantia disce sacras literas.

Pro lectiōe quotidiana, pensum fixum habeto.

*Neq; ante somno indulgeas, quam præclaris aliquot sen-
tentijs pectoris calathum oppleueris.*

*Interum siquid de penso lectiōis omissum, multam tibi
iniungito.*

*Disce certis quibusdam ingenijs assuescere & inniti,
quæ exprimas.*

Probatiores autem legito semper.

*Non abscedat dies, in quo non aliquid adicias, ut me-
lior fias.*

*Nam eloquentiæ tantum studere, ut eruditione doctior
fias, non melior, diabolicum est.*

Prodest eloquentia, si VIRTUS fuerit magistra.

Et mo

Et mores dicentis sunt, qui persuadent, non oratio.
 Autores quibus paratur eloquentia sunt Cicero, Teren-
 tius, Gellius, Quintilianus, Sallustius, Erasmus. His
 principuè uelut principibus eloquentiæ nitendum est.
 Terentium quosdam audio contemnere, & uetare, ne
 pueris prælegatur: sed eos qui nunquam assequeuti
 sunt Terentium.

Neq; nos unquam passim, & absq; delectu omnes poë-
 tas probauimus.

In disciplinis quoq; liberalibus, item in Geographia, hi-
 storij, & in studijs linguarum conuenit saltem pri-
 ma elementa attingere in pueritia. Sed de hoc aliàs.

De reditu ex Ludo.

Dimissus à ludo domum propera rursus, nec in platea
 moram feceris.

Domi si quid est obsequij præstandum parentibus, dili-
 genter obi.

Quòd si uacat tecum repetere quod prælectum est in
 schola, repete.

Nihil enim in uita pretiosius tempore.

Cogita enim quòd irrecuperabile est, & perit, & quòd
 transigitur.

Vbi hora ingruerit prandij, mensam adornato.

De apparatu mensæ.

Mensam in tempore adornato: Sed ante apparatus, po-
 cula diligenter mundato.

Mensæ primum supponitur mappa.

Inde circulus arcus.

Proxime salina.

Post

TVENDAE PRAECEPTA.

49

Post hæc orbes.

Ad postremum panis.

De poculorum appositione patriam imitare. Nam hic
uariant regiones.

Consecratio mensæ, ex Chry-
sostomo.

Benedictus deus, qui me pascis à iuuetute mea, qui cibum
præbes omni carni, reple letitia & gaudio corda
nostra: ut assatim, quod satis est habentes, abundemus
in omne opus bonum in CHRISTO IESU domi-
no nostro: cum quo tibi gloria, honor, & imperium,
cum sancto spiritu in æuum. Amen.

Alia Consecratio brevis.

Quicquid appositum est, & quicquid apponetur, felix
ac sacrum esse iubeat, sua qui benignitate pascit uni-
uersa. Amen.

De remotione mensæ.

Eodem autem modo quo apparatus, ita & remouetur
mensa.

Orbes colligentur primum.

Post hæc salsamenta & sal.

Inde caseus, uel quicquid aliud est πικύριον, id est se-
cundarum mensarum.

Ad ultimum unà cum pane remouetur & mappa.

Hymnus & gratiarum actio post
sumptum cibum.

Gloria tibi domine, gloria tibi sancte, gloria tibi rex,
quoniam dedisti nobis escas: imple nos gaudio & læ-
titia in spiritu sancto: ut inueniamur in cōspectu tuo.

D

accepta

acceptabiles: nec pudeſiamus, quando reddes unicuique
ſecundum opera ſua, Amen. Pater noſter &c.

Alia gratiarum actio.

Gratias agimus tibi pater coeleſtis, qui tua ineffabili po-
tentia condidiſti omnia, tua inſcrutabili ſapientia gu-
bernas uniuerſa, tua inexhauſta bonitate cuncta paſcis
ac uegetas. Largire filiis tuis, ut aliquando tecum bi-
bant in regno tuo neſtar illud immortalitatis, quod
promiſiſti, ac preparaſti uere diligentibus te. Per
IESVM CHRISTVM, Amen. Pater noſter.

De geſtibus in miniſterio menſæ.

Erectus & compoſitis pedibus ſta, ſollicite animadu-
rens ne deſit quid. Et cum infundendum, ſiue quid
porrigendum, apponendum, aut tollendum, ciui-
liter id feceris.

Amandatus aliquò, reditum matura.

Ante & poſt epulas deo benedicas, & conſecrationem
recitabis.

Aſtans non turbabis, ſeu inturbabis aliorum ſermo-
nem: ſed interrogatus, breuiter reſpondeto.

Cantharos & uafa ne per obliuionem confundas, ut al-
terum fundas pro altero, ſi uaria ſunt uina.

Salis ne obliuiſcitor.

Sciſum uel conſractum, menſæ ne apponito.

Internoctu ſub cœnam aduigilato attente pro emungen-
dis lucernis, & ne quid fœdi odoris in nares redoleat
conuiuantium.

Emungens ne extinguito.

Sed

Sed nec assuesces etiam quicquid de mensa remotum est,
uel reconditum domi habetur, abligurire.

Actis gratijs, & sublati omnibus, si quid uacat, lusu
quopiam honesto animum laxa cum sodalibus, donec
hora reuocet in ludum à lusu.

De moribus obseruandis in conuiuio.

Si autem contingat, ut ipse quoq; mensæ accumbas, hæc
obseruabis.

In primis unguis præcisos habeto.

Manus lauato.

Erectus accumbito.

Hospiti collocanti acquieueris.

Ebrietatem fuge.

Sobrius esto.

Sic præbebis hilarem te, ut semper memineris quid de-
ceat ætatem tuam.

Postremus omnium admoeto manum patinæ.

Si quid datur lautius, recusato modeste.

Si instabitur, accipe, & gratias age.

Mox decerpta portiuncula, quod reliquum est illi red-
dito, aut alicui proxime accumbenti.

Alterius tamen uxori, marito assidente, nihil reddideris.

Similiter principi aut magnati nihil reddideris.

Parenti, amico, cognatis licet frangere, & distribuere,
quæ optima uidentur.

Si quid lautius ministratur, ut hepar piscium, & alia
quedam, parcius gustaueris, & reliquum distribuas.

Si quis præbiket tibi, hilariter illi bene precator: sed ipse
bibito modice. Si non sitis, tamē admoeto cyathū labijs.

D 2

Arride

Arride loquentibus.

Ipse ne quid loquere, nisi rogatus.

Si quid obscœni dicitur, ne arride, sed compone uultum
quasi non intelligas.

Ne cui in mensa obrectato.

Ne cui temet anteposito.

Ne tua iactato.

Ne aliena despicio.

Esto comis erga tenuis fortunæ sodales.

Deserto neminem.

Ne sis lingua futili.

Ita fiet, ut sine inuidia laudē inuenias, & amicos pares.

Si uideris conuiuium esse prolixius, precatus ueniam, ac
salutatis conuiuii subducito te à mensa.

Panem pectore ne proscideris.

Digitulos proscindens cultro ne apposueris.

Quæ ante & iuxta te posita sunt, edito.

Decerpiturus ex catino quippiam, summo cultro com-
prehendito.

Ne ut sus effundas te supra cibum.

Ne confundas uel turbaueris, præsertim digitis, quæ po-
sita sunt in catino.

Oua manducaturus, panē conscindito frustulatim prius.

Verum nequid præterfluat curabis.

Mature edes ouum.

Testas non confractas in catinum reijcito.

Inter edendum ouum non potabis.

Comesturus, thoracem præseruabis, ne commacules.

Piper quoq; edens digitos ne prælingas.

Supre

Suprema labia, aut nasum manica non emunges inter epulandum.

Nasum non absterges, nisi strophio, idq; ciuilitate & modeste.

Mucum digito non excalpes.

Salino digitos ne indas, ne ue salsamentis & piperatis omnibus.

Bucellas ne nimis densas sumito, uel amplas, sed singulas conscindito.

Ex ore nihil extraxeris in orbem.

Caput inter epulas ne scalpito.

Omnis cachinnus effusus in conuiuio turpis est.

Potaturus duobus digitulis labia suprema abstergito.

Non appareat supernatans in poculo tuo sagimen, aut pinguedo.

Sed neq; cibū habens in ore, & necdum uorato potabis.

Simul & mandere & loqui rusticum est.

Screare similiter, aut oscitare, aut expuere crebrius, similiter inciuile habetur.

Agreste & ethnicum est, in supremo cubito recumbere.

Panem tinctum uino edere ex poculo in coetu hominum, ridiculum est.

Non recumbas in dorso supinus.

Cochleari quantum satis est haurito & sorbeto.

Inter sorbendum nihil distilles, neque bis uno haustu sorpseris.

Donec manderis & glutiuieris, ne sorbeas iterum.

Caninum est immensos bolos uorare, & ossa rodere.

In osibus siquid pulpamenti haeret, modeste cultro

D 3 pro

proscindito.

Alij uero conuiuæ quid præcerpant uel appositum habeant, ne temere circumspectaueris.

Quod semel dentibus demorsum ac rosum, paropsidi ne inferas.

Italica, & Galliensis ciuilitas est, sed apud Germanos turpis, osium & eduliorum quisquilias sub mensam deijcere.

Indecens quoq; unguibus, lingua, aut cultro repurgare dentes, sed agendum id est extra conuiuium.

De his quæ post prandium.

Compositis & remotis omnibus, atq; gratijs actis, si quid uacat, lusu quoque honesto laxa cum sodalibus animum, donec hora reuocet à lusu, in ludum.

Ad lectionem adsis rursum in tempore, totis uiribus hoc agens quod postulat locus.

De refectione priuata.

Cibus sit temperatus, ac tempestiuus.

Prande liberalius.

Cœna parcius.

Cibi uel potus non quantum libidini, sed quantum naturæ satis est, sume.

Pransus hilariter quædam facito.

Sub cœnam paulisper ambula.

Cœnatus idem facito.

Ieiunus studebis ac scribes.

De præceptore eligendo, & obedientia illi exhibenda.

Præce

Præceptorem tibi deligas quàm eruditissimum.

Neq; enim fieri potest, ut is recte quenquam erudiat, qui sit ipse ineruditus.

Quem simul atq; nactus fueris, fac modis omnibus efficias, ut ille patris in te, tu filij uicissim in illum induas affectum.

Neque minorem enim honorem debemus ijs, à quibus recte uiuendi rationem, quàm à quibus uiuendi initia sumpsimus.

Alioqui credito te frustra literatum præceptorem habiturum nisi habueris & amicum.

Deinde ut te illi attentum, & assiduum præbeas.

Optima quæq; statim ac primum discas.

Extremæ est dementiæ discere dediscenda.

Præceptorem interpretantem, non attentus modo, sed & audius auscultato.

Non contentus impigre sequi differentem, aliquoties præuolare contendere.

Omnia illius dicta memoriæ, præcipua etiam literis mandabis, fidelissimis uocum custodibus.

Noli committere, ut codices eruditos habeas, ipse ineruditus.

Audita ne effluant, aut apud te, aut apud alios retracta.

Diem in horas partire, quibus certa habeas quæ legas.

Nec his contentus, aliquam temporis partem tacitæ cogitationi tribuere memento.

Conflatio, & tanquam palestra ingeniorum heruos animi præcipue tum ostendit, tum excitat, tum adauget.

Nocturnas lucubrationes atq; intempestiua studia fugito.

D * Nam

Nam & ingenium extinguūt, & ualitudinem uehementer offendunt.

Aurora Musis amica est, apta studijs.

De ratione studij ex Rhodolpho Agricola.

In studijs formandis, duo præcipue spectanda sunt.

Primum, quod studiorum genus maxime sectari uelis.

Secundum, qua ratione, in eo quod elegeris plurimum efficias.

De primo, si facultatum uberior copia, & felicior ingenij uis tributa est, quantum in te est, totis uiribus ad optima te conferto.

Optima autem sunt, studia linguarum, Poësis, Oratoria, Geographia, Medicina, Historia, & cognitio sacrarum literarum.

Steriles & iciuna scientiæ sunt, quas uocamus artes, Ius canonicum, Barbaries grammaticarum, & Sophistica philosophorum, quæ miseras adolescentium onerant aures, & meliorem ingenij spem in plerisque tenerioribus adhuc annis, uelut in herba enecant.

Meliores artes sic recte ab infantia disces, si quod apud probatos autores legeris, id ipsum quæ maxime proprijs & idem significantibus uerbis reddere uernaculo sermone coneris: ut quoties dicendum tibi aliquid est, aut scribendum, quando concipiendis uerbis apud animum tuum, sese quo natura fert, uernaculus sermo protulerit, statim quoq; Latina uerba iampridem illi hoc usu accommodata sequantur.

Ad hæc si scribere uoles, optimū erit id ipsum quàm plenissimè

nissime, rectissimeq; patrio sermone intra animum tuum formare: deinde Latinis pure, proprieq; id significanti- bus explicare. Sic fiet, ut omnia aperte, & quam maxime planè dicantur. Et alia multa in epistola quam de formando studio autor is scripsit elegantissimam.

QVAE SIGNA OPTIMAE

indolis, ex Erasmo, atq;

Politano.

Magistris dare operam non assiduū modo, sed alacrem. Doctioribus condiscipulis se adiungere.

Et quos moribus uel famæ obsore credat: ab eorum consuetudine penitus abstinere.

Nullum cum alijs certamen habere, nisi de literis, ac de ijs perpetuum.

Facile percipere quæ traduntur, retinere fideliter, imitari feliciter, pronuntiare eleganter.

Vt caueat ne loquendo præcipitet sermonem, aut hæsitet lingua, aut palato immurmuret. Sed distincte, clare, articulateq; singula uerba proferre consuescat.

Vt pudeat ab alijs superari, imò magis præuolare contendat.

Emendatus non irascatur: laudatus gaudeat.

Vt studeat ne quid ineptum, immodestum, improbum siue durum in se appareat.

Ne inuerecunda frons, elatum supercilium, licentes oculi, proteruior lingua siue inconstans uultus notari possit.

Et non aliquid postremo uel in facie tota, uel in gestu,

D 5 uel

uel in statu, uel in incessu quod offendat, quod mole-
stum aut odiosum esse possit.

Modus repetendæ lectionis
ex Erasmo.

Quibusdam prima ac unica ferè cura est, statim ad uer-
bum ediscere: quod equidem non probo.

Est enim tum magni laboris, tum fructus propè nullius.
Quorsum enim attinet psittaci more uerba nō intellecta
reddere? Commodiorem igitur uiam accipe.

Lectionem quidem auditam continuo relege, ita ut uni-
uersam sententiam paulò altius animo infigas.

Deinde à calce rursus ad caput redibis: et singula uerba
excute incipias, ea duntaxat inquirens, quæ ad græ-
maticam curam attinent, uidelicet, si quod uerbum
obscuræ, aut ancipitis deriuationis, si heteroclitæ con-
iugationis, quod supinum, quod præteritum faciat,
quos habeat maiores, quos nepotes, quam constru-
ctionem, quid significet, et huiusmodi nonnulla.

Hoc ubi egeris, rursus de integro percurrito, ea iam
potissimum inquirens, quæ ad artificium rhetoricum
spectant.

Si quid uenustius, si quid elegantius, si quid concinnius
dictum uidebitur, annotabis indice, aut asterisco ap-
posito.

Verborum compositionem inspicies, orationis decora
sciscitabere. Autoris consiliū indagabis, qua quicque
ratione dixerit.

Vbi quid te delectauerit uehementius, caue præter ca-
sam (quod aiunt) fugias. Fige pedem, ac abs teipso ra-
tionem

tionem exige, quare tantopere sis ea oratione delectatus: cur non ex ceteris quoque parè ceperis uoluptatem. Inuenies te acumine aut exornatione aliqua oratoria, aut compositionis harmonia, aut (ne omnia persequar) simili quadam causa commotum fuisse.

Quòd si aliquod adagium, si qua sententia, si quod pro-
uerbium uetus, si qua historia, si qua fabula, si qua si-
militudo nō inepta, si quid breuiter, acute, aut aliqui
ingeniose dictum esse uidebitur, id tanquam thesau-
rum quendam animo diligenter reponendum ducito
ad usum & imitationem.

His diligenter curatis, ne pigeat quarto iterare.

Nam hoc habent eruditorum uirorum, summo ingenio,
summis uigilijs elucubrata scripta, ut millies relecta
magis magisque placeant, semperque admiratori suo
nouum miraculum ostendant.

Id quod tibi in tabula tua sæpenumero, nec sine causa
laudata, euenire solet, quod antea non animaduert-
tisses, idem tibi multo amplius in bonis autoribus
eueniet.

Releges igitur quarto, ac quæ ad philosophiam, maxi-
me uero Ethicen referri posse uideantur, circumspe-
cies, si quod exemplum quod moribus accommodari
possit.

Quid autem est, de quo non uel exemplum uiuendi, uel
imago quædam, uel occasio sumi queat?

Nam aliorum pulchre ac turpiter factis, quid deceat,
quid non, iuxta uidemus.

Hæc si facies, iam uel edidiceris, quanquam aliud egisti.

Tum

Tum demum, si libet, ad ediscendi laborem accedito, qui
tum aut nullus erit, aut certe perquam exiguus.

Quid deinde? Restat ut cum studiosis congregiaris, tuas
annotationes in medium proferas, uicissimq; illorum
audias: alia laudabis, alia reprehendes: tua partim de-
fendes: partim castigari permittes.

Postremo quod in alijs laudasti, tuis in scriptis imitari
conaberis.

Item a lectione subinde surgas, ac tecum inambulās quæ
legeris repetas.

De gestibus in ludis & re- creatione animi.

Interdum animus laxandus à studio, remittendusq; est.

Id efficitur honestis ludis, & laxamentis.

Laxamenta honesta sunt, quæ pueros decent, trochus,
pila, globi, agitatio corporis, cursus, ludus sphaera,
saltus.

Saltus genera sunt, saltus locustarum, utraque tibia, iun-
ctis pedibus, unica tibia.

Probatur & palestra, & gladiatoria, si in presentia
præceptoris & absq; inuidia fiat.

Natandi artis præstat spectatorem esse potius quam
actorem.

Præstat & in cantionibus, & instrumentis musicalibus
ingenium exercere, quo delectamento nihil ciuilius,
nihil musis magis accommodum.

Ludi prohibiti sunt alea, tessera, chartæ, natæ in aquis:
& si qui sunt alij huius generis, ganeonum exerci-
tamenta.

Deco

Decorant ludum, gravitas, honesta letitia, uiuacitas, uigor animi, ordo, charitas mutua, ingenue & legitime ludere, uirtute, non fraude uincere.

Dehonestant ludum, nimia insolentia, clamor, insania, immoderate & stulte gesticulationes, nimia turba, dolus malus.

In honestis ludis pulchrum est arte uincere: & si quilibet locum suum grauitur tuetur.

Hanc gratiam conciliat quibusdam letioris gestus spes.

Leges ludorum hæ sunt, ne quis inter ludendum natiua, aut uernacula lingua loquatur: sed uel ea quæ familiaris minus est: inde fiet, ut & ludendo discatur.

Longe utilissimum fuerit statuta mercede, certatim ex autoribus aliquid recitare.

Id fieri curabit diligens præceptor.

Monitoria in communibus congressibus.

Quoties alloquitur te quispiam, cui debes honorẽ, compone te in rectum corporis statum.

Aperi caput.

Vultus sit nec tristis, nec toruus, nec impudens, nec proteruus, nec instabilis, sed hilari modestia temperatus: oculi uerecundi, semper intenti in eum cui loqueris: iuncti pedes: quietæ manus.

Nec uacilles alternis tibijs, nec sint gesticulosæ manus.

Nec mordeto labra.

Nec scabito caput.

Nec sôdito aures.

Vestis

Vestis item ad decorum componatur.

Totus cultus, uultus, gestus, & habitus corporis ingenuam modestiam, & uerecundā indolem præ se ferat.

Ne sis inepte loquax, aut præceps.

Nec uagetur animus interim, sed sis attentus quid ille dicat.

Si quid erit respondendum, id facito paucis, & pudenter, subinde præfatus honorem: nonnunquam & addito cognomento, honoris gratia.

Atq; identidem, modice flectas alterum genu, præsertim ubi responsum absolueris.

Nec abeas nisi præfatus ueniam, aut ab ipso dimissus.

De uitando prauorum confortio.

Adiuuat & profectum bonæ educationis prauorum confortia uitare.

De his sic admonet & Salomon: Fili mi si te lactauerint peccatores, ne acquiescas eis.

Ne delecteris in semitis impiorum.

Nec tibi placeat malorum uia.

Et Paulus:

Corrumpunt bonos mores colloquia praua.

Et, Modicum fermentum totam massam corrumpit.

De bonorum societate ambienda.

Nullibi libentius uerferis, quàm in conspectu magistrorum.

Doctiores & modestiores condiscipulos humanitate tibi & obsequio deuincito.

Nam

Nam hoc omnium maxime conducit ad eruditionem, si quis cum studiosis & eruditis assiduam & domesticam consuetudinem agere possit.

De uerecundia adhibenda in incessu.

Sunt qui sensim ambulando gressus imitantur histrionum, & quasi fercula pomparum portantium: & quotiescunq; gradum transferunt, modulos quosdam seruare uidentur: horum gressum ut pestem fugito.

Nec cursim nimis ambules, nisi cum causa exigit aliquis cuius periculi, uel iustae necessitatis, sed nec lente nimis.

Est gressus probabilis, in quo est species autoritatis, grauitatisq; pondus, tranquillitatis uestigium: hunc imitare.

In summa, Motus sit purus & simplex.

Nil fucatum & affectatum placet.

Motum natura informet.

Si quid autem in natura uitij est, industria emendet.

Vt ars desit, non etiam desit correctio.

Depudicitia & castitate.

Verecundia pudicitia proxima est, quae nunquam tutius retinetur, quam per uerecundiam & oculorum industriam: ut intueri impudice mulieres paruipendamus: non ut execreris sexum, sed ut effugias flagitium.

De uestitu.

In uestitu mediocritas, & decentia plurimum commendatur.

Sint igitur uestes nec pretiosae nimis, nec nimis sordidae,
sed

sed quæ publicam honestatem deceant.
Semper hæreat hoc Ouidianum, Procul sint à te iuuenes,
ut scemina, compti.

De nutritione comæ.

De hoc audi statutum Apostoli: vir si comam nutriat,
ignominia est illi: mulier uero si comam nutriat, gloria est illi, quoniam capilli ei pro uelamine dati sunt.
Vir autem non debet uelare caput suum, quoniam est imago & gloria dei.

Monitoria ad ciuilitatem & conuictum humanum.

Principio eum animum obtine, qui nihil acerbum, nihil durum existimet quod sit honestum.

Qui nullo uel metu deterritus, uel spe captus, ab officio deflectatur.

Quàm optimos tibi adiungito.

Malos ne laceſito.

Tua ne iactes.

Aliena ne carpas, aut despicias.

Fac cum omnibus sis antefereendus, ipse te præſeras nemini.

Cum bonis officijs certa.

Nemini aduerseris.

Neminem deserto.

Eſto comus, etiam erga tenuis fortunæ sodales.

Omnibus te affabilem præbeto.

Domū hilaris.

Foris compositus.

Nemini tua arcana committas, memor quàm fallax sis multo

multorum amicitia.

Beneficium confer libenter.

Inuitus accipe.

Gloriam si contemnes, ultrò te sequetur: sin sequèris, fugiet sequentem.

Ne capta laudari, sed fac laudanda.

Cum potentibus aut nulla sit consuetudo, aut comis.

Nullus sumptus tibi sit preciosior tempore.

De discretionē in studijs.

Contentione immodica obruuntur ingenia discentium.

Afidiuitas uero & mediocritate perdurat, & quotidianis exercitationibus, maiorem opinione aceruum ac cumulatur.

Satietate cum omnibus in rebus, tum præcipue in literis nihil est perniciosius.

De reditu post horas pomeridianas ad domum.

Domum reuersus idem ages quod ante prandium.

De his quæ post cœnam.

A cœna suauibus fabulis temet oblecta.

Mox prosperam noctem parentibus precatus & familia, mature te conferto ad nidum.

Illic flexis ante lectum genibus, tecum reputa, quibus studijs dies tibi peractus sit.

Si quid est grauioris admissi, CHRISTI clementiam implora, ut ignoscat, pollicereq; meliora.

Si nihil est, age gratias illius beneficentia, quòd te seruari ab omni uitio.

Deinde toto pectore te illi cõmendato, ut protegat te ab

E inf

insidijs mali genij, & ab obscœnis somnijs.
His factis lectum ingressus, modeste te composito in
somnum.

Neq; pronus cubueris, neq; supinus, sed primum lateri
dextro innitens, brachijs ita transuersim complica-
tis, ut pectus muniant figura crucis, dextra manu si-
nistro admoda humero, leua dextro.

De meditatione in lecto sub re- quiem nocturnam.

Sub somnum exquisiti quippiam ac dignum memoria le-
gito: de eo cogitantem sopor opprimat.

Id ex perfectus a teipso reposcas.

In summa Plinianum illud semper animo insideat tuo:
Omne tempus perire, quod studio non impertias.

F I N I S.